

Innovationskontor

VINNOVAs rapportering av uppdraget från utbildningsdepartementet att föreslå fördelning av medel avseende stödresurser för nyttiggörande av resultat.

Sammanfattning

VINNOVA har av utbildningsdepartementet fått i uppdrag att föreslå en fördelning av totalt 50 miljoner kronor per år under perioden 2010-2011 till de lärosäten som getts möjlighet att inrätta innovationskontor. En samlad bedömning har gjorts utgående från lärosätenas strategier samt det som framkommit vid de expertpanelsintervjuer som genomförts med samtliga aktuella lärosäten. Följande fördelning har föreslagits: Uppsala Universitet 7 milj. SEK/år, Lunds Universitet 7 milj. SEK/år, Umeå universitet 4 milj. SEK/år, Linköpings Universitet 6 milj. SEK/år, Karolinska Institutet 5 milj. SEK/år, Kungliga tekniska Högskolan 7 milj. SEK/år, Chalmers 9 milj. SEK/år, och "Fyrklövern, d.v.s. Mittuniversitetet, Karlstads Universitet, Örebro Universitet och Linnéuniversitetet tillsammans 5 milj. SEK/år.

Uppdraget

VINNOVA har av utbildningsdepartementet fått i uppdrag att "redovisa överväganden och förslag på fördelning av 50 miljoner kronor per år under perioden 2010-2011 till de lärosäten som getts möjlighet att inrätta innovationskontor förlagt till respektive universitet eller högskola".

Bakgrund - Innovationskontor

I propositionen "Ett lyft för forskning och innovation" (Prop. 2008/09:50) har regeringen gjort bedömningen att sju namngivna lärosäten ska ges möjlighet att vardera utveckla ett innovationskontor. Vidare har regeringen angivit att fyra av de nyaste universiteten tillsammans bör få möjlighet att utveckla ett gemensamt innovationskontor. I propositionen sägs att: "I innovationskontorens uppgifter bör ingå att ge kvalificerat stöd i frågor om nyttiggörande av forskningsresultat bl.a. inom kommersialisering inklusive patentering och licensiering, kunskapsutbyte och principer för kontraktforskning. Vidare bör innovationskontoren inspirera, informera och stimulera forskare m.fl. till innovationer." Att det finns många möjliga sätt att organisera och bedriva arbetet vid ett innovationskontor framgår tydligt av de strategier och planer som utformats av de universitet som av regeringen erbjudits möjlighet att inrätta innovationskontor.

I den nämnda propositionen säger regeringen vidare att "i högskolans samlade uppgift ska ingå att verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan ska komma till

nytta”. Motivet för att inrätta innovationskontor är att effektivisera nyttiggörandet av forskning och således att bidra till att skapa nytta för samhället och näringslivet. Nyttiggörande av forskning och forskningsresultat kan ske på många olika sätt. Detta finns åskådliggjort i nedanstående bild som visar på bredden i begreppet nyttiggörande. Här innefattas allt från direkt kommersialisering av forskning genom bolagsbildning eller licensiering till populärvetenskaplig publicering och utbildning av studenter.

Former av nyttiggörande

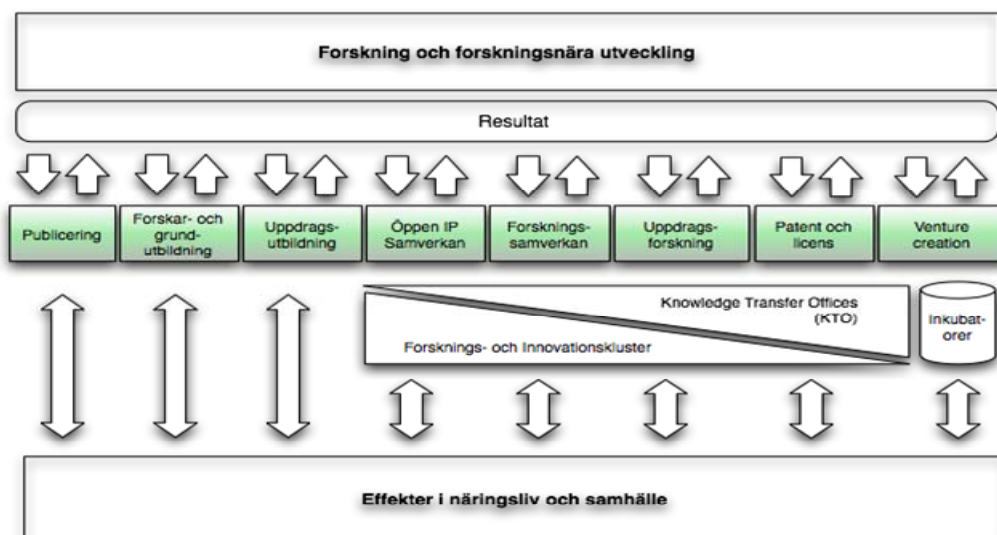

Fig. 1 Former av nyttiggörande (ref: CTH-presentation vid "innovationskontorsintervju" 2010-03-17)

Kommersialiseringsvägarna liksom kontaktvägarna för samverkan kan variera som framgår av exemplen givna i nedanstående figur. I samverkan mellan olika aktörer inom och utanför lärosätena kan kunskap, forskningsresultat, idéer och behov förädla till kommersiellt gångbara produkter, processer och tjänster.

Kommersialiseringsvägar

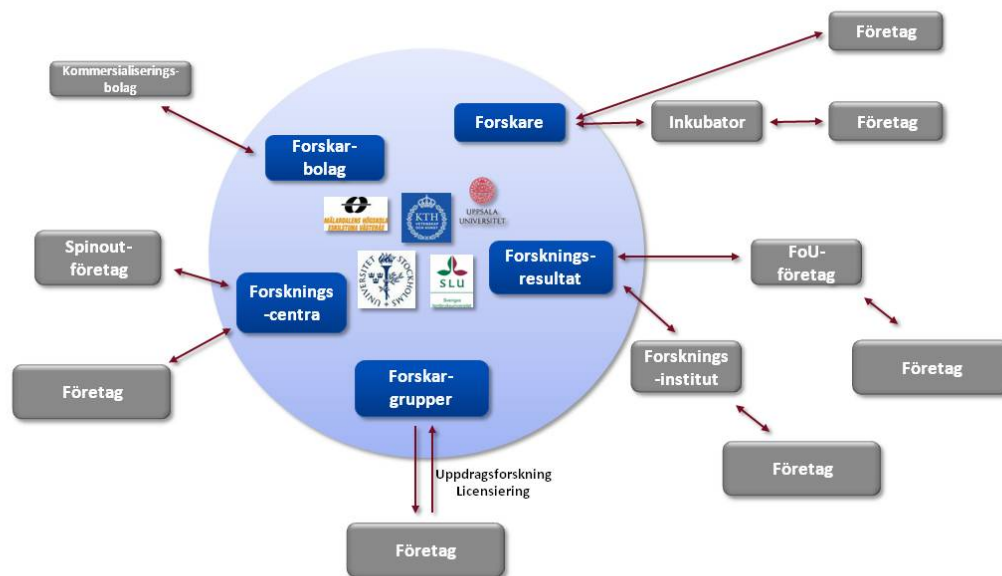

Fig. 2 Kommersialiseringsvägar (ref: KTH-presentation vid "innovationskontorsintervju" 2010-03-10)

Observera att denna figur liksom föregående figur illustrerar ett synsätt på nyttiggörande som innefattar mycket mer än att enkelriktat kommersialisera forskningsresultat och idéer uppkomna inom akademien. Flödena av kunskap, F&U-resultat, idéer, behov m.m. är således dubbelriktade.

Den uppbyggnad av stödstrukturer för nyttiggörande och kommersialisering, som skett i Sverige under de senaste dryga 10 åren, med skapande av holdingbolag, Innovationsbron och inkubatorer mm har till stor del haft fokus på att bidra till att skapa nya teknik- och forskningsbaserade företag och på att erbjuda stöd efter förfrågan från forskare eller entreprenörer. Härigenom kan olika supportfunktioner för stöd och utveckling av företag erbjudas till forskare som redan har tagit ställning till att de vill kommersialisera sin forskning.

Innovationsbron, VINNOVA såväl som regionala finansiärer har under senare år dessutom bidragit med finansiering till innovationsstödande resurser vid vissa lärosäten, speciellt för att kunna rekrytera personer med kompetens för att arbeta med innovations- och kommersialiseringsstöd till forskare. Inom Nyckelaktörsprogrammet, som startades av VINNOVA för tre år sedan har "ett antal av de valda lärosätena upparbetat positivt samarbete med andra lärosäten" (Prop 2008/09:50, s 124) och kunnat lägga grunden för de Innovationskontor som nu är planerade.

Innovationsbrons nyligen ändrade inriktning medför dock att det finansiella stödet de bidragit med för innovationsstödande insatser inte längre är tillgängligt för lärosätena. Vid samtal med lärosäten under arbetet med detta uppdrag har observerats att det här leder till förändrade förutsättningar i de innovationssystem där innovationskontoren ska verka. Vilka konsekvenser detta kan få är svårt att överblicka. Även om det dessutom fortfarande finns behov av ytterligare direkt finansiellt stöd för kommersialiseringsprojekt i mycket tidiga faser så har VINNOVAs och Innovationsbrons gemensamma program "Verifiering för tillväxt" till viss del fyllt det behovet. Det är dock endast en begränsad andel av den forskning som bedrivs vid svenska lärosäten som i dag kommersialiseras.

Det finns därför fortfarande en outnyttjad potential för att på andra sätt öka nyttiggörandet av forskning och kunskap som uppkommit vid lärosätena. Proaktiva åtgärder från lärosätenas sida kan ha en stor betydelse för att inspirera och för att långsiktigt påverka attityden till innovation och nyttiggörande hos befintliga såväl som nya generationer av forskare och studenter. Ett ökat nyttiggörande kan ske såväl via ökat antal licensieringar och startup företag som via andra vägar till kommersialisering som illustreras i bilderna ovan. Innovationsfrämjande åtgärder och en innovationsvänlig kultur har dessutom bl.a. i USA visat sig påverka forskningskvalitet och forskningskvantitet gynnsamt.

Vilka funktioner som då bör inkluderas i verksamheten inom ett innovationskontor vid svenska lärosäten kan inte entydigt definieras lika för alla lärosäten. Vilka former av innovationsstöd som ett specifikt lärosäte väljer att erbjuda bör vara beroende av vad som kan erbjudas av andra aktörer inom det innovationssystem där lärosätet finns, eller som lärosätet samverkar med. De förslag som nu har presenterats av de ansvariga för de åtta innovationskontoren har olika fokus och uppvisar relativt stora olikheter.

Bedömningsprocess

En samlad bedömning har gjorts utgående från det skriftliga underlaget från de lärosäten som erbjudits möjlighet att inrätta innovationskontor, dvs från ursprunglig eller reviderad strategi, alternativa kompletteringar med hänvisning till den ursprungliga strategin samt dessutom det som framkommit vid intervjuer som genomförts med samtliga aktuella lärosäten.

Stor vikt har lagts vid vad som framkommit vid intervjuerna. Speciellt har insikten om bredden i behov av stöd för innovation och kommersialisering bedömts och värderats.

VINNOVA har utsett en expertpanel som stöd för att ta fram beslutsförslaget till regeringskansliet. Intervjuerna med lärosätena genomfördes av den panelen i samverkan med personal från VINNOVA.

I expertpanelen har följande personer deltagit: Christina Ullenius, f.d. Rektor KaU, Christer Heinegård, f.d. vicerektor SLU och ordf. SLU Holding, Peter Holmstedt, VD RISE Holding AB och f.d. VD Innovationsbron AB och vice Rektor KTH, Gunnar Svedberg VD Innventia och f.d. Rektor Göteborgs Universitet och f.d. Mitthögskolan och Sven Gunnar Edlund, Senior Advisor, f.d. Avdelningsdirektör VINNOVA. Dessutom deltog från VINNOVA: Susanne Andersson, Programledare, Mats Robertsson, Programledare och Nina Widmark, Analytiker.

Med hänsyn till möjligt jäv deltog inte: Christina Ullenius vid intervjun med Fyrklövern, Gunnar Svedberg och Peter Holmstedt vid intervjun med KTH och Christer Heinegård vid intervjun med Uppsala Universitet.

Kriterier och bedömningsgrunder

Bedömningen av strategier och förslag till utformning av innovationskontoren har gjorts utifrån de kriterier som förmedlades till lärosätena i brev från VINNOVA den 28 januari (se nedan). Med hänvisning till intentionen i propositionen har speciellt beaktats "hur mottagande lärosäten verkar för att forskningsresultat tillkomna även vid andra lärosäten än de nämnda kommer till nytta" (kriterium 2). Dessutom har en avvägning gjorts mot den totala forskningsvolymen inkluderande det egna lärosätet samt de lärosäten som enligt plan ska erbjudas stöd.

Följande kriterier har använts:

1. Det föreslagna innovationskontorets betydelse för det egna lärosätets nyttiggörande av forskningsresultat.
2. Hur och i vilken omfattning som andra lärosäten kommer att kunna erbjudas stöd från innovationskontoret, motiverat av regionala, områdesmässiga eller strategiska faktorer.
3. Innovationskontorets relevans för att fylla behov och luckor i befintligt innovationsstödjande system, lokalt, regionalt nationellt såväl som internationellt (främst EU).
4. Samverkan med relevanta, redan befintliga externa aktörer, t.ex. Innovationsbron, forskningsinstitut, finansärer bl a med syfte att erhålla kritik massa inom specifika områden.

5. Kvalitet i de processer, funktioner, och kompetenser som byggs upp och hur väl de kommer att vara anpassade till givna förutsättningar vid lärosätet och/eller regionen

6. Genomförbarheten i förslaget kommer att bedömas, genom att beakta följande:
 - Realismen i genomförandeplan i relation till föreslagen budget och övriga förutsättningar.
 - Bemanningen (teamet), vad gäller kompetens och nätverk.
 - Medfinansiering från universitetet.

7. Bedömning av den potentiella utnyttjandegraden av innovationskontorets tjänster/erbjudande av forskare och studenter vid lärosätet, såväl som av externa intressenter. Här kommer följande faktorer att beaktas:
 - Lärosätets arbete med att påverka den interna kulturen och attityden till samverkan, exempelvis genom meriteringssystem och kommunikation till förmån för ett ökat nyttiggörande av forskning.
 - Vilken typ av kompetenser/resurser som kommer att erbjudas andra lärosäten, vilket kan vara avgörande för exploaterbarhet.

Generella överväganden

Överlag har inställningen till regeringens förslag om inrättandet av innovationskontor varit mycket positiv. Vid några av universiteten har verksamhet som är planerad att ingå i innovationskontoret redan startats. De kostnader som uppkommit till följd av detta har antingen täckts av universiteten själva eller av de anslag, totalt 60 miljoner kronor, som fördelades till Innovationskontoren i november 2009.

För några av innovationskontoren finns det omständigheter som relaterar till statsstödsregler och lagen om offentlig upphandling. Dessa frågeställningar är också de aktuella universiteten medvetna om och säger sig kunna hantera. Det förutsätts att respektive lärosäte tar fullt ansvar för att följa dessa regelverk. VINNOVA har inte gjort någon särskild juridisk prövning av föreslagna innovationskontor, dock görs bedömningen att följande innovationskontor ligger väl inom ramarna för statsstödsreglerna; Uppsala Universitet, Linköpings Universitet, Karolinska institutet, KTH, Chalmers och Fyrväders. Såväl Umeå Universitet som Lunds Universitet hävdar att de kommer att kunna detaljutforma verksamheterna för sina respektive innovationskontor så att även dessa ligger inom ramarna för statsstödsreglerna.

Det har visat sig att den information som gavs av universiteten vid intervjuerna i vissa fall varit mycket klagörande. Den tillkommande informationen har till och med varit så betydelsefull att det i ett par fall rekommenderas en omformulering eller revidering av beskrivningen av innovationskontoret, avseende mål, förväntade resultat,

ansvarsområde, organisation och genomförande. Detta för att underlätta en uppföljning av satsningarna.

Beslutsförslag

	Föreslaget belopp år 2010 [milj. SEK]	Föreslaget belopp år 2011 [milj. SEK]	Sökt belopp år 2010 [milj. SEK]	Sökt belopp år 2011 [milj. SEK]
Uppsala Universitet (UU)	7	7	7.4	11.35
Lunds Universitet (LU)	7	7	11	11
Umeå Universitet (UmU)	4	4	7.1	7.1
Linköpings Universitet (LiU)	6	6	6	6.5
Karolinska Institutet (KI)	5	5	8*	8*
Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)	7	7	10	10
Chalmers	9	9	10	10
"Fyrklövern"	5	5	8.5	8.5
Summa	50	50	68	72.45

Tabell Föreslagen fördelning samt sökta belopp

*/exklusive erbjudande från KI att för 2.5 milj. SEK/år utöver äskat bidrag "ta ett nationellt ansvar för att etablera en nod för licensieringsaffärer inom medicinskt orienterad life science."

Beslutsförslaget är inriktat på att ge förutsättningar för bästa möjliga "nyttiggörande" av forskningsresultat och kunskap från lärosäten i Sverige. Den föreslagna fördelningen av ekonomiskt stöd till innovationskontoren, som är resultatet av bedömningsprocessen enligt ovan, visar sig också relativt väl motsvara den regionala fördelningen av befolkning, näringsliv och övriga samhällsverksamheter, exempelvis även investeringar och investeringsbara projekt enligt Riskkapital-föreningen.

Motiveringar

Uppsala Universitet (UU)

Forskningens mångfald är ett signum för Uppsala universitet som bedriver forskning inom nio fakulteter; teologi, juridik, humaniora, samhällsvetenskap, språkvetenskap, utbildningsvetenskap, medicin, farmaci samt teknik och naturvetenskap. I Uppsala är materialteknik, energiteknik och "life-science" framträdande forskningsområden.

Det finns ett starkt strategiskt ledarskap för innovationsfrågor vid Uppsala Universitet med ett tydligt uttalat stöd från rektor för etablering av innovationskontoret. Planen för innovationskontoret (IKUU) innebär här att förstärka och bygga vidare det som redan finns på plats inom enheten för UU Innovation och kopplat till UU Holdingbolag. Visionen är att: "IKUU/UUI är en integrerad helhet som utgör en resurs för kunskapsutbyte och nyttiggörande i ett brett perspektiv, baserat på många parallella processer, vilka drivs med hög kvalitet."

UU Innovation bildades 2007 som en enhet inom Uppsala Universitet och har byggts upp med stöd från VINNOVAs Nyckelaktörsprogram. Speciellt noteras här etableringen av samverkansplattformen Ångström materialakademi (ÅMA) som ett framgångsrikt initiativ där det sker kreativ och effektiv samverkan med företag inom materialområdet. Det är en modell som man avser att föra vidare och anpassa till andra områden.

Det här innovationskontoret är ett koncept med en bred ansats, baserad på kunskapstriangeln och med innovationsstöd i olika faser. Här inkluderas stöd för direkt kommersialisering (reaktivt stöd) såväl som proaktiva insatser för att stimulera till nyttiggörande av forskning. Ett strukturerat samarbete planeras med innovationskontoret vid KTH för ömsesidigt lärande och för gemensam utveckling av arbetsformer. UUIK avser att erbjuda andra högskolor, såsom Högskolan i Gävle (HiG), Högskolan på Gotland, Högskolan Dalarna(DU), stöd från UU Innovation. Det är dock inte tydliggjort hur erbjudandet om stöd till dessa högskolor och övriga högskolor i Mälardalsregionen kommer att se ut.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Uppsala universitet erhåller 7 miljoner kr för år 2010 och 7 miljoner kr för år 2011 för finansiering av innovationskontorets verksamhet.

Lunds Universitet

Lunds Universitet (LU) har målet att bli ett av Europas absolut främsta universitet. Inom sina verksamhetsområden: teknik, medicin, naturvetenskap, humaniora-samhällsvetenskap-teologi har LU en betydande forsknings- och kompetens-bas för innovationer och övrigt nyttiggörande. Det regionala näringslivet är speciellt betydande inom: "life sciences", livsmedel och mobil kommunikation.

LU redovisar en tydlig beskrivning av struktur och strategi för hela LU Innovation System (LUIS) där LUs innovationskontor syd (IKS), LU Innovation, LU Development AB ingår och LU Bioscience är associerad. Universitetsledningens engagemang uppfattas som jämförelsevis mycket starkt och tydligt med ambition för att IKS också skall samverka med regionens alla högskolor inom "lärosäten syd", som utgör ett formaliserat samarbete mellan Lunds Universitet, Malmö Högskola, Blekinge tekniska Högskola, Högskolan Kristianstad och SLU Alnarp. Flera speciella satsningar planeras, som t.ex. en extra satsning på tidig marknadsverifiering av forskningsresultat samt ett programvaru-institut ("SW-institute") för att förbättra industrisamarbetet. LUs uttalade ambition att "akademien aktivt söker och identifierar utmanande problem i näringsliv och samhälle, som sedan omsätts till behovsmotiverad forskning" pekar ut en samverkansinriktad och hållbar strategi på lång sikt.

Planerad samlokalisering av IKS med inkubatorer, Innovationsbron Syd, Teknopol, Connect Skåne, LUIS, ALMI, m.fl. till Ideon i Lund bör kunna förstärka hela det regionala innovationssystemet. Hur det operativa genomförandet skall ske har dock inte redovisats tydligt. På vilket sätt som IKS skall samverka med andra lärosäten och innovationskontor har inte uttryckts lika klart som t.ex. för innovationskontoren vid Chalmers och KTH. En väsentlig fråga är hur och på vilka beslutsgrunder finansiering av verifieringsprojekt skall ske. Den juridiska formen för planerat IKS behöver dessutom klargöras.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Lunds Universitet erhåller 7 miljoner kr för år 2010 och 7 miljoner kr för år 2011 för Innovationskontor Syds verksamhet.

Umeå Universitet

Umeå universitet (UmU) har forskning bl.a. inom profilområdena Informations och Kommunikations-teknik (IKT), Life Science och grön teknik ("cleantech"). UmU är en viktig part i "Bio4Energy" som är del av ett av de nationella strategiska forskningsområdena och UmU gör en nysatsning kring konsthögskolan med avsikt att etablera en kreativitetsinkubator och en "design & media-fabrik". Också HUMlab som är en mötesplats för humaniora, kultur och informationsteknik lyfts fram. UmUs innovationskontor bygger på och kompletterar befintligt innovationssystem genom att läggas inom Uminova Innovation AB som är ett av UmU delägt bolag. De erbjuder: "en strukturerad process samt personlig support, nätverk och en kreativ miljö" och där "fokus ligger på affärsidéer från forskare, anställda och studenter vid universitet och sjukhus i Umeå samt på innovativa idéer från företag i regionen". Ett väsentligt mål är att få bättre kvalitet på idéer för kommersialisering samt att öka den entreprenöriella kulturen.

UmU redovisar en tydlig strategi och starkt engagemang för samverkan och nyttiggörande vid universitetet, med konkreta insatser definierade. Satsningen på att bygga upp ett innovationskontor handlar i första hand om att stärka det externa systemet, d.v.s. främst Uminova Innovation AB som har en dokumenterat effektiv och framgångsrik verksamhet. Innovationskontoret kommer att hanteras som ett projekt vid Uminova och kommer att agera på uppdrag av myndigheten men således inte att vara en del av denna. Detta skapar en risk för att den kultur- och attitydutveckling samt förankring som en placering inom lärosätet skulle medföra, inte uppnås.

Den regionala samverkan inkluderar Innovationsbron samt ägarna till Uminova Innovation AB: Umeå universitet, SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet), Umeå kommun, Västerbottens läns landsting och Almi Företagspartner Nord. Universitetets strategi för innovationskontoret klargör inte universitetets roll i det regionala innovationssystemet. UmU bör betrakta universitetet som en integrerad del av innovationssystemet och därigenom även inkludera en närmare samverkan mellan Uminova och enheten för näringsliv och samhälle vid UmU.

Samverkan med Luleå tekniska universitet (LTU) är otydligt definierad trots att UmU och LTU gemensamt driver projektet DARE. DARE får sin finansiering via VINNOVAs nyckelaktörsprogram och strukturfonden.

I relation till många andra innovationskontor har UmU uttryckt en snävare syn på hur forskning skall nyttiggöras; den föreslagna verksamheten är starkt inriktad på direkt kommersialisering i startup-bolag eller via licensiering. Positivt är dock att ett meriteringssystem som inkluderar kriterier för nyttiggörande av forskning finns framtaget vid UmU – vilket är något som redovisats i ett fåtal av strategierna för innovationskontor - men systemet är ännu ej implementerat.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Umeå Universitet erhåller 4 miljoner kr för år 2010 och 4 miljoner kr för år 2011 för sitt innovationskontors verksamhet.

Linköpings Universitet (LiU)

Linköpings universitet har utbildning och forskning inom teknik och naturvetenskap, medicin och vård, utbildnings-vetenskap, samhälls- och beteendevetenskap och humaniora, samt inom breda problem-områden, s.k. teman. LiU präglas mycket av samarbete tvärsöver traditionella ämnes- och fakultetsgränser i utbildning och forskning. Några starka profilområden är: materialvetenskap, reglerteknik, elektronik (tryckt, organisk, bio-). Teknikparkerna Mjärdevi och Norrköping Science Park har över 300 företag varav en stor del har sina rötter i forskningen vid universitetet.

Innovationskontoret vid LiU, InnovationskontorEtt, utgår från den verksamhet som tidigare byggts upp vid LiU. Sedan 1 november bedrivs verksamheten samlad inom en enhet som rapporterar direkt till rektor och som finansieras gemensamt av LiU, regionen och VINNOVA (Nyckelaktörsprogram). LiU finns i en region som i tillväxttermer är relativt svag. LiU tar dock via sitt innovationskontor ett övergripande ansvar för koordinering och ledarskap avseende regionens innovationssystem.

LiU har en tydlig strategi och innovationskontoret är förankrat i den strategin. Det finns även en stark ledning för innovationsfrågor vid universitet. LiU har presenterat ett genomarbetat och balanserat förslag till innovationskontor med en realistisk budget.

Förslaget har en jämförelsevis bred ansats med ett i förhållande till övriga föreslagna innovationskontor komplett utbud av innovationsstödande funktioner till både forskare och studenter. Det finns en öppenhet inom LiU för att vara en resurs för andra lärosäten samt möjligheter för att samverka med andra innovationskontor såväl som med forskningsinstitut vidareutvecklas. LiU är i detta sammanhang också efterfrågat som samverkanspartner.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Linköpings Universitet erhåller en finansiering om 6 miljoner kr för år 2010 och 6 miljoner kr för år 2011 för sitt innovationskontors verksamhet.

Karolinska Institutet

Karolinska Institutet (KI) är internationellt erkänd forskningsaktör inom "life science"-området. KI's innovationskontor (KI-IK) har därför en god utgångspunkt när det gäller nyttiggörande av forskningsresultat relaterade till främst läkemedel, bioteknik och medicinsk teknik. Syftet är att förbättra människors hälsa och samtidigt bidra till att stärka Sveriges ekonomiska utveckling. Visionen för den innovationsstödjande verksamheten vid KI är att skapa en nationell resurs med ambition "att återskapa delar av den läkemedels-, bioteknik- och medicintekniska industri som lämnat landet".

KI redovisar en tydlig strategi för innovationskontoret med konkreta uppgifter och mål, bl.a. att: inspirera, informera och stimulera forskare till innovationer, erbjuda rådgivning inom immaterialrätt, stödja affärsutveckling, och stödja kunskapsutbyte mellan KI och omgivande samhälle. Strategin har konstaterats vara väl förankrad på ledningsnivå och bedöms realistisk. De nya resurserna som planeras inom innovationskontoret är fokuserade på ett proaktivt innovationsstöd i tidiga skeden. KI-IKs planerade samarbete och samlokalisering med KIAB som redan är en stark del av KIs nuvarande innovationsstödsystem bör ge goda förutsättningar för att idé- och affärs-utveckling skall kunna bedrivas "sömlöst" (seamless) och effektivt med viss betoning på att kommersialisera idéer som uppstått inom KI.

Innovationskontoret vid KI byggs upp för att möta huvudsakligen det egna behovet inom "life science"-området kopplat till medicinsk forskning. Genom den avgränsning som KI gör av innovationskontorets kompetens och resurser så avser man att t.ex. köpa stöd av Stockholms universitet när det gäller tjänsteinnovationer och samarbete med landstinget och KTH inom hälso- och sjukvård samt medicinsk teknik. KIs strategi för innovationskontoret tydliggör inte hur KI ska fullgöra sin ambition att skapa en nationell resurs för att nyttiggöra forskningsresultat inom life science. Det framgår inte heller klart hur koordinering och samverkan med andra lärosäten ska gå till.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Karolinska Institutet erhåller 5 miljoner kr för år 2010 och 5 miljoner kr för år 2011 för KI-IKs verksamhet.

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)

KTH, Sveriges största tekniska universitet har internationellt ledande forskning inom många områden med hälften av forskningen i internationell toppklass och är en framgångsrik innovationspartner i det svenska samhället, allt enligt en stor internationell forskningsutvärdering (RAE). KTH har pekat ut fem strategiska forskningsområden: Energi, IKT, Material, Medicinsk Teknik och Hälsa och Transport. Visionen för KTHs innovationskontor (KTH-IK) är att "få forskare i Mälardalens lärosäten att upptäcka kommersiella möjligheter i forskningsresultat samt verka för att fler idéer realiserar och kommer till nytta i samhället".

KTH redovisar en tydlig beskrivning av struktur och strategi där KTH-IK integreras i KTH Företagssamverkan och där de nuvarande enheterna KTH Innovation samt Affärsutveckling och Tillväxt förstärks och utgör KTH-IK. KTHs strategi för KTH-IK inkluderar många olika och situationsanpassade kommersialiseringsvägar och dubbelriktade kontaktvägar med tydliggjord ambition att stärka Mälardalens innovationssystem och främja tillväxt i Mälardalen. KTH har en systematisk ansats till samverkan, speciellt med universitet och högskolor i Mälardalen: (Uppsala Universitet (UU), Karolinska Universitetet (KI), Stockholms Universitet (SU), Mälardalens Högskola (MdH), och via UU: Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Högskolan i Gävle (HiG), Högskolan på Gotland (HGO) och Dalarnas Högskola (DU). När det gäller forskningsinstituterna har KTHs innovationskontor en mer utvecklad och samarbetsinriktad strategi än flertalet övriga innovationskontor och med redan etablerat samarbete även om mycket återstår att göra. Speciella budgetar har avsatts för att disponeras av SU (SU Innovation) och MdH (MdH Idélab), vilket bör stärka samverkan med dessa partners påtagligt.

KTH och UU har också kommit överrens om en viss arbetsfördelning mellan sina innovationskontor som bör ge uppenbara effektivitetsvinster för båda två. Arbetsmetodik, verktyg och processer som skall kunna delas med UU har utvecklats för att också vara skalbara vilket skapat en stabil plattform för att hantera en förväntad tillväxt i innovationsvolym. Strategi och program för hur en innovations- och nyttiggörande-kultur skall spridas i linjeorganisationen och genomsyra hela KTH, "från studenter till professorer" har inte uttryckts lika tydligt som av de flesta andra innovationskontor. Ledningen och styrningen av KTH-IK har inte uppfattats som tydlig.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att KTH erhåller 7 miljoner kr för år 2010 och 7 miljoner kr för år 2011 för sitt innovationskontors verksamhet, där det förutsätts att KTH avdelar resurser till SU och MdH i enlighet med sin ansökan om resurser till sitt innovationskontor.

Chalmers – Innovationskontor Väst

Chalmers har åtta styrkeområden: Energi, Informations- och kommunikationsteknik, Livsvetenskaper, Materialvetenskap, Nanovetenskap och nanoteknik, Produktion, Samhällsbyggnad och Transport. Dessa koordinerar forskning, utbildning och innovation på tvären över institutionsgränserna och samverkar med aktörer utanför Chalmers.

IK Väst utgör ett tydligt komplement till innovationssystemet i Göteborg, där en ökad koordinering skett under senaste åren speciellt genom satsningarna inom projektet GoINN som drivs gemensamt av Chalmers och GU, med stöd av Västra Götalandsregionen (VGR) och Innovationsbron Väst och med finansiering från VINNOVA. Det pågår här ett lovande arbete med att stärka och samordna innovationssystemet i Göteborg, vilket ger en bra grund för att inkludera flera högskolor i regionen och initiativet har en stark förankring i regionen.

Chalmers tar ett tydligt ansvar för ledning och styrning av det nya Innovationskontoret. Ännu är dock inte organisationen riktigt fastlagd. Ansatsen är ambitiös och konceptet för Innovationskontor Väst är samtidigt inbjudande mot de universitet och högskolor som inkluderas, d.v.s. utöver Chalmers: Göteborgs Universitet (GU), Högskolorna i Borås, Halmstad, Jönköping, Skövde, Högskolan Väst och Sveriges lantbruksuniversitet i Skara. Flera års erfarenhet gör att det är trovärdigt att samarbetet kan bli operativt och fungerande. Det finns också en medveten strävan att leva upp till förväntningarna från alla olika parter i regionen och en tydlig ansats till hur andra lärosäten i regionen ska erbjudas innovationsstöd.

Betydelsen av att innovationskontoret utnyttjar och vidareutvecklar de resurser som redan finns uppbyggda vid GU såväl som övriga namngivna högskolor kan inte nog understrykas. Ett sådant konkret exempel är här ”kompetenspoolen för affärsjuridik” vid GU. Denna funktion har byggts upp för att tjäna som en gemensam resurs för högskolor och universitet i Västsverige och har i detta syfte fått finansiellt stöd från VINNOVA under en begränsad period. Innovationskontoret bör överväga hur denna resurs fortsatt kan erbjudas.

Upplägget för Innovationskontor Väst är omfattande och relativt komplext. Att det finns en potential för att IK Väst kan bli ett värdefullt komplement till existerande delar i det innovationsstödjande systemet i regionen är tydligt, men samtidigt görs bedömningen att det finns en risk för att detta upplägg kommer att bli svårt att realisera fullt ut.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Chalmers erhåller 9 miljoner kr för år 2010 och 9 miljoner kr för år 2011 för IK Västs verksamhet. Chalmers bör uppmanas att inom ramen för IK Väst även på lämpligt sätt vidareutveckla de resurser i form av innovationsstödjande funktioner som redan finns uppbyggda vid det egna såväl som övriga namngivna lärosäten.

Fyrklöver

I Fyrklöver ingår Mittuniversitetet, Karlstads Universitet, Örebro Universitet och Linnéuniversitetet. Gemensamt för den forskning som bedrivs vid dessa fyra universitet är att den från grunden byggts upp med tanke på att den ska resultera i nyttiggörande. Gemensamt är även att de fyra universiteterna har en stark och viktig roll i sina respektive regioner och att de även har ett starkt regionalt stöd med förväntningar att lärosätena ska utgöra motorer för tillväxt. Fyrklöver specialiserar sig på att stödja hållbara idéer inom tre forskningsområden: Skogen som resurs, Livsstil, hälsa och upplevelser samt Produktionssystem och industriteknik.

Sammantaget finns här en relativt stor forskningsvolym och det finns ett tydligt behov av de insatser som planeras inom Fyrklöverns innovationskontor och av de resurser som härigenom kan tillföras. Det strukturkapital som ska byggas upp inom ramen för innovationskontoret innebär en kvalitetssäkring i innovationsprocesserna för alla fyra universiteterna.

Vid bedömningen har det beaktats att Fyrklöver haft relativt kort tid på sig att utforma strategin för innovationskontoret och att den gemensamma satsningen med fyra deltagande universitet innebär speciella förutsättningar och utmaningar som måste hanteras.

Planen för innovationskontoret är trots detta väl strukturerad, tydlig och insiktsfull. Speciellt ska noteras att Fyrklöver prioriterat att fokusera de innovationsstödande insatserna på tjänsteinnovation och på hållbara idéer inom ett begränsat antal forskningsområden nämligen: "Skogen som resurs", "Livsstil, hälsa och upplevelser" samt " Produktionssystem och industriteknik. Detta bedöms som en styrka i förslaget. Det konstateras samtidigt att omständigheterna dock lett till en relativt outvecklad ledning och styrning av innovationskontoret och bedömer att det finns behov av att utveckla och stärka detta ledarskap. Fyrklöver nämner att samarbete inletts med flera andra innovationskontor och speciellt med Linköpings Universitets innovationskontor.

Utifrån en samlad och mellan innovationskontoren jämförande bedömning baserad på redovisade kriterier föreslås att Fyrklöver erhåller 5 miljoner kr för år 2010 och 5 miljoner kr för år 2011 för sitt innovationskontors verksamhet. Det rekommenderas dessutom att samverka med andra innovationskontor, speciellt det vid LiU utvecklas vidare.

Generella slutsatser

I den fortsatta utvecklingen av högskolenära innovationsstöd är det värdefullt att det kan byggas upp noder för specialkompetens och att resurser samordnas inom vissa områden. Det bedöms att det finns möjligheter att göra detta inom:

- IT baserade system för idéanmälan/hantering av patent/projekthantering
- Affärsjuridik. Såsom exempelvis Kompetenspoolen för affärsjuridik vid GU
- IPR-stöd. Specialiserat sådant stöd behövs inom olika affärsområden och ämnesdiscipliner.
- Affärskompetens inom specifika marknads- och produktområden. Detta kan vara relevant att göra i samverkan med forskningsinstitut.

Olika former av strategiska allianser och samverkansformer har bedömts som betydelsefullt för att effektivisera nyttiggörandet av lärosätenas forsknings- och utbildningsverksamhet ute i samhället. En mer systematisk samverkan och en tydligare rollfördelning mellan lärosäten och forskningsinstitut kan bidra till att forskningsresultat och kunskap från högskolan skall komma till nytta.

Bildandet av innovationskontoren är en utvecklingsprocess som behöver följas upp och utvärderas regelbundet, med utgångspunkt i intentioner och mål, uppnådda resultat, uppbyggd kompetens och effektivitet. Detta är särskilt väsentligt efter den första uppbyggnadsperioden. Långsiktigt bör ambitionen vara att bygga upp ett nationellt system där de innovationskontor som nu etableras utgör noder för forskningsnära innovationsstöd. VINNOVA bör få ansvar för denna uppföljning och utvärdering samt för hur medlen för 2012 och framåt ska fördelas. Då kan en ökad samordning ske med motsvarande arbete inom VINNOVAs Nyckelaktörsprogram, vilket kommer att bidra till att effekten av lärosätenas arbete med nyttiggörande kan öka genom att strategier, metoder och verktyg m.m. ("best practice") som tagits fram av enskilda lärosäten och innovationskontor får en bredare spridning och användning.

Flera av de lärosäten som hörts under bedömningsprocessen för innovationskontor, har poängterat betydelsen av att alla lärosäten i viss utsträckning har egna resurser för att arbeta fokuserat med innovationsstöd och med nyttiggörande av forskning. För de lärosäten som inte har ett eget, eller del i ett innovationskontor, är en begränsad sådan resurs i form av en kontaktperson som kan länka frågor till innovationskontoren en förutsättning för att propositionens intentioner med innovationskontoren ska kunna uppfyllas.